

ÖNCE CAN GÜVENLİĞİ

Türk Mimar ve Mühendisler Odası Birliği (TMMOB) ve Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) olarak tüm etkinliklerimizi bilimi ve tekniği toplum yararına sunma ilkesiyle düzenliyoruz. Etkinliklerimiz doğal olarak meslektaşlarımızın bilimsel gelişmeleri ve teknolojik yenilikleri takip edebilmeleri için katıldığı teknik ve bilimsel oturumları içeriyor. Ülkemizde meslek alanlarındaki bilimsel gelişmeleri tetiklemek ve bilgi paylaşımı platformu kurmayı amaçlayan etkinliklerimizde, konunun ekonomik, sosyal ve toplumsal yanlarını da irdelemeye çalışıyoruz. Ülkemizin şartları nedeniyle, Salt teknik içeriğe sahip etkinlikler ile ne yazık ki mesleğimizi sağlık ortamlarda sürdürme olanağı yaratma konusunda adım atamıyoruz.

Herhangi bir yurttaşın karşı karşıya kaldığı sorunlar bir yana EMO üyesi elektrik, elektronik ve biyomedikal mühendisleri olarak, son 30 yıldır iktidarlar tarafından sürdürülen ve meslek alanlarımızda ağır tahribat yaratan neo-liberal ekonomi politikalarıyla da boğuşmak zorunda kalıyoruz.

Bugün üyelerimizin çoğunun faaliyet gösterdiği enerji alanı, ciddi sorunların birikip kronikleştiği bir alan haline gelmiştir. Büyük oranda doğalgaza bağlı ve alım garantili anlaşmalarla ve özel sektörün ancak yüksek karlarının garanti altına alınması durumunda yatırım yaptığı gerçeği ile şekillenen alan, hem cari açığın en önemli kısmını oluşturmakta hem de gerek çok parçalı ve artık yönetilemez hale gelen yapıyla tehlike sinyalleri vermektedir. Bu yapı, sürekli artan enerji maliyetleriyle ekonomik ve sosyal olarak ülke insanı için ciddi yükleri de beraberinde getirmektedir.

Sayın Basın Mensupları,

Yurttaştan Alıp Şirketlere Veriyorlar

Somut bir örnek verirsek, bahsettiğimiz ekonomik maliyet daha net anlaşılır. Bildiğiniz gibi 1 Ekim 2015'ten geçerli olmak üzere elektrik tarifelerinde değişiklik yapıldı. Alandaki piyasaştırma ve özelleştirme çalışmaları kapsamında 2001 yılında kurulan Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu (EPDK) tarafından, son kullanıcı açısından faturaları direkt etkilemeyecek bir değişikliğe gidildi. Yani yeni tarifeye konut kullanıcıların faturaları değişmeyecek. Ancak tarife değişikliğinin detaylarına bakıldığında bizim artık alıştığımız ama yurttaşlar açısından şaşırtıcı bir düzenleme yapıldığını gördük. Enerji maliyeti ile buna bağlı olarak kayıp ve kaçak bedelindeki düşüşler faturaya yansıtılırken, bu düşüşü dengeleyecek şekilde şirketlerin tahsil edecekleri dağıtım ve perakende hizmet bedellerine ve kamu şirketi TEİAŞ'ın tahsil ettiği iletim bedelinin artırıldığını tespit ettik.

Yaptığımız hesaplama göre; 4 kişilik bir ailenin asgari yaşam standardı için harcayacağı 230 kilovatsaatlik (kWh) enerji için ödeyeceği toplam 90,47 TL düzeyindeki aylık fatura değişmezken, enerji ve kayıp kaçak bedelinin düşmesinden doğan yıllık 9 TL'lik indiriminin, kalem oyunlarıyla yok edildi. Dağıtım, perakende hizmet ve iletim bedellerinin yükseltilmesiyle sadece konutlarda oluşacak olan en az 146.8 milyon TL'lik indirimi buharlaştırıldı ve bunun 119 milyon 823 bin 817 TL'lik kısmı dağıtım ve perakende hizmet bedellerine yapılan zamlarla doğrudan özel dağıtım şirketlerine aktarıldı. Konut kullanıcılarının toplam tüketimin sadece yüzde 20'sini oluşturduğu ve hesaplamada daha yeni bilgi olmadığı için 2013'den kalma tüketim değerlerinin kullanıldığı göz önüne alınırsa, bu rakamın çok çok üstünde bir aktarım ile karşı karşıya olduğumuz daha iyi anlaşılacaktır.

Özelleştirmelerin gündeme gelmesiyle birlikte hemen hemen her tarife döneminde buna benzer kalem oyunları ile şirketlere aktarılacak pay artırılmaktadır. EPDK'nin kayıp ve kaçak hedefleri ve bedellerindeki oynamalara

ile yurttaşların ceplerinden alınan paralar, düzenli olarak şirketlerin kasalarına aktarılmaktadır.

İthal Bağımlılığı Artıyor

Bildiğiniz gibi, enerjideki özelleştirme ve piyasalaştırma faaliyetleri önce üretim alanında gerçekleştirildi. Bugün geriye dönüp baktığımızda, özellikle alım garantisi verilen ithal kaynakların üretimdeki payının düzenli olarak arttığını görüyoruz. Elektrik üretim maliyetlerindeki yükselmenin temel nedenlerinden biri doğalgaza dayalı santrallara verilen alım ve fiyat garantileridir. AKP döneminden önce, 2001 yılında üretimdeki ithal bağımlılık oranı yüzde 50 düzeyinde iken 2014 sonu itibarıyla yüzde 62,4'e ulaşılmıştır. Bu yılın ilk aylarında yaşanan yoğun yağışlar, üretim maliyeti düşük hidrolik kaynakların ön plana çıkarmasına rağmen bağımlılık oranı yüzde 53-54 seviyesinin altına düşürülemedi.

Fiyat Baskısı Çöküntüyü Tetikledi

Peş peşe 2 genel seçimin olduğu 2015 yılında AKP İktidarı, üretimde kar ve zarar dengesi gözeterek, elektrik tarifelerine zam yapmaya gerek kalmayacak bir üretim yapısını işletmeye çalışmıştır. Bu yapının en belirgin özelliği; termik santrallardaki üretim düşürülerek, ucuz hidrolik santrallardaki üretimin yükseltilmesidir.

Seçim öncesi dağıtım şirketlerinden gelen zam baskısı ile üretim maliyetlerini aşağıya çekebilmek için AKP İktidarı, teknik kriterler yerine ideolojik bir tercih yaparak, ülkenin doğusuna yoğunlaşmış hidrolik kaynaklara yüklenmiş ve büyük elektrik kesintisi yaşanmıştır.

Ne yazık ki elektrik iletiminden sorumlu Türkiye Elektrik İletim AŞ'de (TEİAŞ) çalışan meslektaşlarımızın, ağırlıklı olarak HES'lerin yer aldığı Doğu Bölgesi'ndeki üretilen enerjinin, tüketimin yoğun olduğu Batı bölgelerine taşıyan iletim hatlarına yönelik teknik uyarıları gözardı edilmiştir. İletim sistemin anlık yük dengesini gözetilen teknik kriterler bir yana bırakılarak, elektrik borsasında şekillenen fiyat dengesi baz alınmış ve yurttaşlar büyük kesinti ile yüz yüze bırakılmıştı.

Neoliberal politikalar en katı uygulayıcısı olan AKP'nin enerji alanında yarattığı büyük sorunlar bir yana, seçim kazanmak gibi gündelik çıkarları için sistem güvenliğini tehlikeye ataktan çekinmediği gerçeği ile karşı karşıyayız

Sayın Basın Mensupları,

Bahsettiğim üretim modeli ile ortaya çıkan enerji maliyetlerindeki düşüşün son elektrik tarifesi ile şirketlere aktarıldığını burada bir kez daha vurgulamak isterim. Bildiğimiz gibi, enerjideki ithal kaynağa bağımlılık genel ekonomi açısından cari açığı büyütmesi bakımından risk oluşturmaktadır. Türkiye'de özellikle son 30 yılda, kamusal çıkarlar doğrultusunda enerji sektörü karar-destek sistemleri oluşturulmayarak, rant üzerine kurulu kısa vadeli enerji yatırımları desteklenerek, rüzgar, jeotermal, biyokütle ve güneş gibi yenilenebilir ve temiz enerji seçenekleri görmezden gelinmiştir.

"Dayıbaşı" Felaketi

Yerli kaynakların değerlendirmesine ilişkin uygulamalara bakıldığında ise yine özelleştirme, piyasalaştırma ve taşeronlaştırmanın yarattığı korkunç tablo ile karşı karşıya kalıyoruz. Özellikle kömür madeni işçilerinin kar güdüsüyle, maliyetleri azaltmak için 19 yüzyıldan kalma "dayıbaşı" modeliyle çalıştırılmasının sonuçlarını Soma'da, Kozlu'da, Zonguldak'ta, Şırnak'ta ve en sonunda Karaman'da yaşanan toplu işçi katliamları ile hep birlikte gördük. Günümüzde teknolojik gelişmeler ve yeni otomasyon sistemleriyle sağlıklı bir üretim yapılmaması için hiç bir neden yoktur. Zehirli, yanıcı, patlayıcı gazların erken uyarı, tespit, havalandırma ve otomasyon teknolojilerinde yaşanan devrim niteliğinde gelişmeler ne yazık ki oluşturulan taşeron sistemi nedeniyle

ülkemizden oldukça uzaktır. Etkinliğimiz kapsamında düzenlenen panel ile bu konuyu da irdeleyeceğiz, konusunda uzman yabancı konuklarımız aracılığıyla madenlerdeki güvenliğe ilişkin son gelişmeleri ve uluslararası deneyimleri Türkiye'ye taşıyacağız.

Ar-Ge Uyarısı

Etkinliğimizden bir diğer beklentimiz ise Türkiye'de teknoloji üretimi ve Ar-Ge çalışmalarına hız kazandırmasıdır. Elektrik üretiminde ithal kaynağa bağımlılığın yanında kullandığımız ekipmanlar bakımından büyük ölçüde dışa bağımlı olmamız temel sorunlardan birini teşkil etmektedir. Yine üyelerimizin yoğun olarak çalıştığı bir diğer alan olan telekomünikasyondaki dışa bağımlılığın da yüksek seviyelerde olduğunu da vurgulamak gerekir.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verilerine göre, Merkezi Yönetim Bütçesi'nden "enerji" alanına ayrılan payın toplam Ar-GE'ye oranı 2008'deki yüzde 2.43'lük düzeyinden 2015 yılında yüzde 0.8'e kadar gerilemiştir.

Bilgi yoğun, yüksek katma değerli, çevre dostu, yerli üretim teknolojilerine dönük bir Ar-Ge ve sanayileşme politikasının, her yıl ortalama yüzde 8 oranında artan elektrik enerjisi alanındaki sürdürülemez gidişi çok geç olmadan geri çevirebilecek en önemli etken olacağı bilinmelidir. Artık herkesin üzerinde hemfikir olduğu bu gerçeğin yerine rantta, çevrenin tahrip edilmesine ve betonlaşmaya dayalı dönemsel ve geçici büyümenin tercih edilmesi meslek alanlarımızın karşı karşıya kaldığı en büyük sorundur. Bu model ülkemizdeki mühendisleri, gelişmiş tabir dilen ülkelerdeki, bir kısmı beyin göçüyle ülkemizden giden, meslektaşlarımızın geliştirdiği ekipmanların kullanıcısı ve montajcısı haline dönüştürmektedir. Henüz meslek alanlarımızdaki can güvenliği ve enerjide arz güvenliği sorunlarıyla boğuşurken, ithal bağımlılığından kurtulabilmek için Ar-Ge'ye ayrılan payın artırılmasını talep etmeye ne yazık ki sıra gelmiyor.

Uzun zamandır, doğal tekel olarak gördüğümüz enerjinin, siyasi ve kar güdüsüyle gerçekleştirilen müdahalelerden uzak özerk bir yapı ile kamu yararı doğrultusunda yönetilmesi gerektiğini dile getiriyoruz. Özerk olacağı ifade edilen EPDK'nın şirketler için yurttaşlar aleyhine bir kamu yönetimi modeli oluşturduğunu hep birlikte gözlemliyoruz. İsteyenin istediği yere, istediği zaman santral kurmasına hatta bu santralleri istediği zaman çalıştırmaya dayalı bu sisteme, dağıtım bölgelerinin de özelleştirilmesiyle isteyenin istediği kar oranını yakalamasına dönük elektrik tarifelerinin oluşturulması ve kayıp-kaçak hedeflerin şirketlerin talepleri doğrultusunda revize edilmesi de eklenmiştir.

Sayın Basın Mensupları,

Siyasiler "Mühendisliğe" Soyunuyor

Hepinizin bildiği gibi, meslek odaları sık sık "siyaset yapmak" ile suçlanıyor. Az önce detaylarının anlattığım 31 Mart 2015 tarihinde yaşanan ve tüm ülkeyi 8 saat boyunca elektriksiz bırakan kesinti ile sağlıklı işletilemediği ortaya çıkan iletim şebekesinin yönetilmesi bir mühendislik işidir. Anlık üretim ve yük dengesinin AKP'nin seçim öncesi oy kaybını önlemek adına zam yapmak zorunda kalmamak istememesi nedeniyle bozulduğunu bir kez daha vurgulamak isterim. AKP İktidarı'nın yani siyasilerin, mühendisliğe soyunması ile bu tablo oluşmuştur. Onların "siyasi" olarak nitelendirmesine karşı bizler, sadece teknik ve bilimsel kriterlerin meslek alanımıza hakim olması için yürüttüğümüz mücadeleyi sürdürmeye kararlıyız.

AKP'nin 1 Kasım 2015 seçimleri sonrasında yeniden tek başına iktidar olma hırsları, yalnızca ülkeyi karanlıkta bırakmamış, Suruç Katliamı sonrası şiddet ortamının büyütülmesine de neden olmuştur. İskenderun'da yüksek gerilim direğine yapılan sabotajın ardından tespit yapmaya giden 2 elektrik mühendisi üyemiz, direğin yakınına yerleştirilmiş olan mayına basarak yaralanmıştır. Yaralı

üyelerimizden biri, bölgede Jandarma'nın patlayıcı kontrolü yapıldığını ifade edilmesinin ardından mayına basarak, ayağını kaybetmiştir.

Bu şartlarda mesleğimizi icra etmemiz her geçen gün zorlaşmaktadır. Çatışma ortamına son verilmesi için KESK, DİSK ve TTB ile birlikte TMMOB olarak çağrıcısı olduğumuz ve Ankara'da düzenlemeye çalıştığımız Emek, Demokrasi ve Barış Mitingi de ne yazık ki, bombalı saldırılarla kana bulanmıştır. Demokratik haklarını kullanan ve barış çağrıcısı için bir araya gelen işçilerin, kamu çalışanlarının, öğretmenlerin, mühendislerin, mimarların ve doktorların hedef haline getirildiği bu ortamın sorumlusu hiç şüphesiz AKP İktidarı'dır.

Seçim sonuçları ne olursa olsun, barış içinde, kardeşçe bir arada yaşayacağımız bir gelecek kurmaktan başka bir seçeneğimiz olmadığı ortadadır. Hem meslek alanlarımızdaki hem de toplumsal ağır sorunlarımızın çözümü için halkçı, cumhuriyetçi, laik ve kamucu bir ülke kurmak için emek ve demokrasi güçleriyle birlikte mücadelemizi sürdürmeye kararlıyız.

**EMO İzmir Şubesi
Yönetim Kurulu Başkanı
Mahir Ulutaş
19 Ekim 2015**